

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΚΑΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΣΜΟΣ

✘ Το άγχος του δικαίου είναι αρκετά έντονο σε πολλούς ανθρώπους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ρόζας Λούξεμπουργκ, γνωστής για τους κοινωνικούς αγώνες της, η οποία, ωστόσο, αναγνώριζε την ισχυρή τάση των ανθρώπων προς την ιδιοτέλεια και θηριωδία, ακόμα και απέναντι στα όντα της φύσης. Όπως φαίνεται στα “Γράμματα από τη φυλακή”, [1] το θέμα αυτό βασάνιζε βαθιά τη Ρόζα Λούξεμπουργκ. Οι αναφορές της αποκαλύπτουν μια σχεδόν Χριστιανική μεταφυσική ηθική.

Για τον νόμο τόπο και χρόνο

Ο νόμος κινείται στη γραμμή του ελαχίστου, ενώ η δικαιοσύνη πρέπει να κινείται στη γραμμή του μεγίστου. Υπάρχει πάντα η προσέγγιση της δικαιοσύνης –υπό την έννοια της επιείκειας και της εξελικτικότητας– όπως αυτή μας έχει κληροδοτηθεί από τον Χριστό στην παραβολή του Ασώτου Υιού, και αλλού.

Τα προβλήματα που σχετίζονται με τη δημιουργία, την ερμηνεία και την εφαρμογή του νόμου είναι πολυσύνθετα και συνδέονται με το πρότυπο που ακολουθεί η ίδια η κοινωνία. Το κατά πόσο, δηλαδή, εκείνη θέλει τον άνθρωπο ελεύθερο, αλληλέγγυο, με πνευματική ασχολία, αλλά και που είναι ικανή να αξιοποιεί “το δικαίωμα στην τεμπελιά”. [2] Πρέπει να ρυθμίσουμε μια πλειάδα ζητημάτων. Ας μην ξεχνάμε τους αδιανόητους, για την εποχή μας, ολοκληρωτισμούς, με τους ρατσιστικούς και ευγονικούς νόμους ή αυτούς της αναγκαστικότητας του γάμου. Υπήρξαν ένα σωρό άλλοι νόμοι, στο παρελθόν, που σήμερα μας φαίνονται αδιανόητοι, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι η νεωτερικότητα του νόμου πρέπει να απελευθερωθεί από την ηθική ή από την αίσθηση του δικαίου.

Η θεωρία της ηθικής και του δικαίου και το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου [3] και, γενικότερα, της ελευθερίας είναι ανάγκη να προσεγγιστούν με έναν θεμελιώδη και κοσμοθεωρητικό τρόπο, με

όρους μιας πραγματικά ανοικτής κοινωνίας. Κι εδώ η έννοια της ανοικτής κοινωνίας δεν χρησιμοποιείται όπως τη χρησιμοποιούν εκείνοι που θέλουν την κοινωνική οντότητα του ανθρώπου να είναι ευάλωτη στις αγορές και στον αυτοματισμό του οικονομικού συστήματος – δηλαδή, τη σύγχρονη μάσκα του ολοκληρωτισμού.

Η εξυγίανση της γραφειοκρατίας

Επειδή, από εδώ και πέρα, θα βαδίζουμε όλο και πιο πολύ σε μια εποχή οργάνωσης και διατακτικής ρύθμισης, είναι αναγκαίο να δηλώσουμε ότι χρειάζεται μια *εξυγίανση της γραφειοκρατίας*. Η εξυγίανση της γραφειοκρατίας –όπως την εννόησε ο Βέμπερ– με την υγιή έννοιά της, θα πρέπει να λειτουργήσει με όρους ανθρωπιστικούς, βούλησης, ελευθερίας, με όρους δικαιοσύνης, εκπαίδευσης, ελαχιστοποίησης και αποτελεσματικότητας τόσο ως προς τον στόχο, όσο και ως προς τη μέθοδο του νόμου. Σε διαφορετική περίπτωση, η προσπάθεια για “εξυγίανση” θα εξελιχθεί σε άλλο έναν ολοκληρωτισμό.

Η ισχύς του νόμου πρέπει να “εκπολιτιστεί” και να γίνει θεραπευτική των ανθρώπινων αναγκών. Ο ηθικός κίνδυνος της ελευθερίας της βουλευτικής ενέργειας και της ερμηνευτικής προσέγγισης του νόμου, της ευελιξίας και της προσαρμοστικότητάς του, θα πρέπει να διαχωριστεί πλήρως από τη διαφθορά, τη διαπλοκή και την αδιαφάνεια.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ο νόμος πρέπει είναι νομιμοφάνεια και ατιμωρησία των ισχυρών ή των λαθραίων συμπεριφορών και νοοτροπιών.

Με άλλα λόγια χρειαζόμαστε τη δυναμική της καλής θέλησης ως θεραπευτή του νόμου, όχι με την έννοια μόνο της επιείκειας, αλλά και του εθελοντισμού. Έτσι, θα έχουμε μια ατομική και ομαδική, κοινοτική απόδοση των θεσμών και μια εξέλιξή τους, και θα περιορίσουμε τις μεταμορφώσεις του ολοκληρωτισμού.

Επίλογος

Εμείς οι άνθρωποι είναι ανάγκη να συνειδητοποιήσουμε τη

σημασία της ανιδιοτελούς προσφοράς και υπηρεσίας. Αυτό το σημείο εμπεριέχει τόσο μια εσωτερική δημιουργικότητα, όσο και μια νομιμοποιημένη εξωτερική εργασία, υπεύθυνη και εισοδηματικά αποδοτική. Με την έννοια αυτή, είναι προβληματική η ακαμψία, είτε πρόκειται για τον νόμο είτε για την απουσία του. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, είναι μοιραίο το να αφηθεί η εφαρμογή του νόμου στην ευχέρεια της οικονομικής εξουσίας και της αυτεξουσιότητας των ισχυρών.

Αναφορές:

[1] Λούξεμπουργκ, Ρόζα , “Γράμματα από την φυλακή”, 2009, εκδ. Αιγόκερως.

[2] Λαφάργκ, Πωλ ,“Το δικαίωμα στην Τεμπελιά”, 1990, εκδ. Νησίδες.

[3] Γιάννης Ζήσης, [“Εισαγωγή σε μία γενική, συνθετική και ολική ολιστική διαθεματική και μεταοικονομική θεωρία των εξωτερικοτήτων και εξωτερικών επιδράσεων – Α’ Μέρος”](#)

Γιάννης Ζήσης, συγγραφέας

Ημερομηνία δημοσίευσης: 9 Οκτωβρίου 2012

(solon.org.gr)